bebright
accelerating innovation

Laten we Moerwijk vieren

Sociaal Contract Moerwijk

Marjolein Geurts en Lea Bouwmeester

29 maart 2022

Gezond en Gelukkig Den Haag

Den Haag

11/04/22

In zeven hoofdstukken wordt beschreven wat bewoners, professionals en bestuurders hebben gerealiseerd in het kader van dit traject

1. **AANLEIDING EN VRAAGSTELLING**
2. **PROCESAANPAK**
3. **ANALYSE**
4. **SOCIAAL CONTRACT**
5. **UITKOMST DIALOGEN**
6. **STURINGSINSTRUMENTEN**
7. **VERVOLGSTAPPEN**
8. **BIJLAGE**

Leeswijzer.
Het eerste hoofdstuk beschrijft de aanleiding van de vraag en vraagstelling vanuit de opdrachtgevers Gezond en Gelukkig Den Haag en gemeente Den Haag. Een uitleg van de procesmatige aanpak voor deze vraagstelling wordt behandeld in hoofdstuk twee. Het derde hoofdstuk geeft een analyse van de inzichten bij de start van de opdracht. In hoofdstuk vier worden de ontwerpprincipes van een nieuw sociaal contract geschetst, gevolgd door de uitwerking van twee concrete vragen vanuit bewoners (en de betekenis hiervan voor organiseren, meten en financieren) in hoofdstuk vijf. Als inspiratie staan beschikbare, uitdagende en nieuwe sturingselementen in hoofdstuk zes vermeld. Tot slot benoemen we aanbevelingen voor de volgende fase.

AANLEIDING EN VRAAGSTELLING

DE KRACHT VAN MOERWIJK BENUTTEN

Moerwijk wordt vaak beschreven als een achterstandswijk, maar de wijk heeft veel sociaal kapitaal. Hoe, en onder welke randvoorwaarden, kan dit onbenut potentieel benut worden?

Aanleiding

- Moerwijk wordt vaak beschreven als één van de achterstandswijken in Nederland. Chronische stress als gevolg van werkloosheid, armoede, slechte gezondheid en eenzaamheid zijn meer regel dan uitzondering.
- Er wordt veel geld in de wijk gestoken om die uit het slop te trekken. Onderzoeken en cijfers wijzen uit dat, ondanks alle investeringen, de situatie in Moerwijk verslechtert.
- Veel partijen werken hard om, al dan niet samen met andere partijen en de burgers in de wijk, tot oplossingen te komen. Het volle potentieel van het ecosysteem is echter nog onderbenut
- Er is onbenut sociaal en economisch kapitaal in de wijk, waardoor de (stuw)kracht van bewoners niet tot zijn recht komt. Bewoners ervaren te weinig ruimte in hulp en ondersteuning, die past bij hun wensen en behoeften (namelijk: de gewenste kwaliteit van leven en functioneren)[1]
- Om een bijdrage te leveren aan het behalen van de wijkdoelen die uitgaan van de behoefte van de bewoner is voorgesteld om anders te werken, organiseren, monitoren en anders te financieren

Vraagstelling

De regiegroep bestaande uit Gezond en Gelukkig Den Haag en de gemeente Den Haag heeft BeBright gevraagd om te onderzoeken …

… hoe het onbenut potentieel van sociaal en economisch kapitaal in Moerwijk benut kan worden

… hoe het ecosysteem uit kan gaan van de behoefte van bewoners en kan bijdragen aan het behalen van de wijkdoelen

… welke, andere dan de nu geldende, randvoorwaarden nodig zijn in termen van denken, doen, meten en financieren

Een nieuwe gevormde werkwijze wordt vastgelegd in het **Sociaal Contract Moerwijk**.
Het Sociaal Contract is een werkwoord en heeft als functie om samen, lerend en met lange termijn perspectief te (net)werken aan de doelen van Moerwijk.

1 Participatief Actieonderzoek Gelukkig en Gezond Moerwijk, 2019-2020, 7senses

PROCESAANPAK

DE MOERWIJK METHODE

Er is gekozen voor een exploratief en flexibel proces met groepsdialogen en interviews. De aanpak bevat een drieslag van groot denken, naar klein doen en meteen beginnen

Een exploratief proces waar groepsdialogen en interviews gecombineerd zijn

In overleg met de opdrachtgever is gekozen voor een exploratief en flexibel proces. Concreet zijn groepsdialogen in wisselende samenstellingen gecombineerd met het interviewen van betrokkenen (voor een overzicht van de deelnemers zie bijlage). In de groepsdialogen zijn alle actoren die nodig zijn voor een duurzaam resultaat bijeengebracht; zowel bewoners, professionals, managers, financiers, als bestuurders. Samen is onderzocht waar de behoefte overeenkomt, maar het in de uitvoering niet samen komt. De interviews hebben verdieping gegeven in achterliggende oorzaken en kansen. Tot slot is gekeken naar de inzet van bestaande sturingsinstrumenten (o.a. subsidie, contracten, investeringen) en hoe deze beter benut kunnen worden om de beoogde gezamenlijke doelen in de wijk te realiseren.

Geen standaard advies, wel een doe-coalitie

De beoogde resultaten zijn groot. Om wendbaar, onderzoekend en lerend vooruit te komen is in de aanpak een drieslag gemaakt om van een groot doel en via praktische wijsheid meteen te kunnen beginnen. Het resultaat is geen algemeen advies of blauwdruk, maar een beginnend netwerk met beoogde doelen die klaar zijn om een volgende stap te zetten. In de wetenschap dat vele stappen nodig zijn naar het grotere doel.

- **Groot denken.** Hoe benutten we de kracht van Moerwijk en de kans die herontwikkeling Zuid-West Den Haag biedt?
- **Klein doen.** Via een exemplarische casus worden grote doelen concreet gemaakt, zodat we wendbaar en iteratief te werk kunnen gaan
- **Meteen beginnen.** Niet op de tekentafel, maar in de praktijk wordt ontdekt wat werkt, wat moeilijk is en waar het schuurt!

Deze werkmethode is toegepast op twee concrete exemplarische doelen en kan opnieuw benut worden voor andere doelen van bewoners in Moerwijk. Zo is het Sociaal Contract geen statisch product, maar een methode voor een continu en gezamenlijk (werk)proces van alle partijen.

ANALYSE

WAAROM KOMT HET (NOG) NIET SAMEN?

In Moerwijk ontbreekt het op dit moment nog vaak aan heldere gezamenlijke doelen, verbinding tussen het informele en professionele (wijk)netwerk en het handelen vanuit de behoefte van de bewoner

Heldere gezamenlijke opgave en doelen ontbreekt
Veel professionele organisaties werken met ambitie en goede intenties elk aan hun eigen doel. Dit komt niet samen en telt niet op. Er ontbreekt een heldere gezamenlijke opgave, waar vanuit gelijk gerichtheid aan gewerkt wordt. Als men nu aan zeven actieve personen uit de wijk vraagt wat het gezamenlijke doel is, dan geven zij zeven verschillende antwoorden. Het is daarom van belang om gezamenlijke hoofd- en subdoelen te co-creëren, zodat deze gemeenschappelijk worden gevormd en gevoeld.

Vraag om verbinding tussen het informele en professionele (wijk)netwerk
Er is een sterk informeel netwerk van bewoners, maar deze is (nog) niet voldoende verbonden met het professionele netwerk. Er zijn veel professionals in de wijk, maar zij zijn eveneens onvoldoende verbonden: met elkaar, met management, bestuur en met het informele netwerk. Er ontbreekt een samenwerkend netwerk tussen bewoners, professionals, management en bestuur. Mede hierdoor blijft de kracht en aanbod van huidige beschikbare voorzieningen in de wijk onvindbaar en onbenut. Men weet onvoldoende van elkaar wie, wat, wanneer en waar nodig heeft. Én wie, wat, waar en wanneer al doet.

Bewoners zijn het sluitstuk
Er wordt niet primair gedacht vanuit de behoefte van bewoners, of vanuit wat bewoners zelf kunnen en willen bijdragen en welke randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. En soms wordt er gedacht voor bewoners. Mede daardoor wordt de potentie onbenut. Op dit moment staat vaak centraal wat iemand niet kan en welke zorg nodig is, in plaats van wat nodig is voor kwaliteit van leven en functioneren, wat iemand daarbij zelf kan en wil, en welke hulp mogelijk nodig is. Er is wel een lijst van problemen en individueel hulp aanbod. Maar geen lijst van waar de kracht bewoners en netwerk zit.

Bewoners krijgen in hun beleving stelselmatig nul op rekest als ze zelf met ideeën en concrete voorstellen komen voor zichzelf of de wijk. Wij hebben dit tijdens het proces ook gezien. ~~B~~ewoners redeneren met een 'vrije geest' gericht op oplossingen die hen concreet verder helpen. Bestuurders worden in sommige gevallen, onbedoeld, beperkt door belemmerende gedachten als gevolg van de systemen en systemische kaders waar ze zelf in zitten en onderdeel van uitmaken. Bereidheid om te veranderen is bij bestuurders breed aanwezig, maar het vraagt aandacht en tijd om bestaande patronen te doorbreken en daadwerkelijk gehoor te geven aan de vraag of behoefte die bewoners uitspreken.

SOCIAAL CONTRACT

WAT IS ER NODIG?

Sociaal Contract Moerwijk bestaat uit zeven ontwerpprincipes die samen de essentie vormen

De afgelopen maanden hebben bewoners, professionals, managers, bestuurders en financiers met elkaar gesproken. Hieruit blijkt dat in Moerwijk aanbod, opdrachten, financiering en aansturing versnipperd zijn. Het professionele en informele (wijk)netwerk zijn onvoldoende op elkaar aangesloten en bewoners worden onvoldoende gekend in wat zij willen en nodig hebben. Eén helder gezamenlijk doel, met gelijkgerichte aansturing en een gezamenlijk budget is nodig.

Met het Sociaal Contract wordt een stap gezet in deze richting. In de wetenschap dat het Sociaal Contract een werkwoord is en als functie heeft om samen, lerend en met lange termijn perspectief te (net)werken aan de doelen van Moerwijk. De beoogde doelen leggen partijen vast, de weg ernaartoe kan aangepast worden op basis van nieuwe inzichten. Het Moerwijk Manifest kan goed dienen als preambule van het Sociaal Contract Moerwijk. Zodat wordt aangesloten bij de oproep van bewoners en professionals.

Deze **zeven ontwerpprincipes** vormen de essentie van het Sociaal Contract Moerwijk.

1. Kijk en handel met een andere blik. Gebruik de kracht van bewoners en vertrouw erop dat zij samen met professionals voorstellen ontwikkelen die beter, goedkoper en van grotere waarde zijn
2. Co-creëer gedragen doelen en (net)werk vanuit het lange termijn perspectief met bewoners (samen weten we meer dan alleen!)
3. Match vraag en aanbod. Maak vindbaar en toegankelijk wat er is en vul aan wat ontbreekt. Door elkaar te kennen en mogelijkheden voor informatie-uitwisseling tussen bewoners en professionals te faciliteren
4. Waardeer en beloon bewoners die een bijdrage leveren door hen te erkennen en te faciliteren in wat ze nodig hebben om die bijdrage te leveren (zonder het van hen over te nemen!)
5. Stuur op een andere manier van (samen)werken door de huidige instrumenten anders in te zetten, uitdagende instrumenten te benutten en waar nodig te experimenteren met nieuwe instrumenten
6. Sluit monitoring en evaluatie aan op behoefte: laat bewoners en professionals effect- en impactindicatoren formuleren
7. Ga actie-lerend vooruit: vanuit groot denken, naar klein doen en meteen beginnen

Deze ontwerpprincipes toepassen in de praktijk leidt tot een wezenlijk andere manier van werken, organiseren, meten en financieren, met de vraag uit de wijk als startpunt. Verandering vraagt tijd en ruimte. Terugvallen op oude patronen is immers makkelijk en efficiënt. Daarom is eerst veranderruimte nodig, om op de lange termijn de vruchten van deze verandering te kunnen plukken. Op de volgende pagina's zijn twee concrete voorstellen beschreven om anders werken, organiseren, meten en financieren in de praktijk te brengen (zie hoofdstuk uitkomst dialogen). En dus daarmee het Sociaal Contract Moerwijk uit te voeren.

UITKOMST DIALOGEN

CONCRETE VOORSTELLEN OM TE DOEN

Voorstel 1: 'Laagdrempelige ondersteuning bij een vraag op het gebied van mentale problemen'

Concreet voorstel uit de wijk

Er is laagdrempelig en indicatievrije toegang tot ondersteuning op veilige plekken in de wijk waar mensen graag komen. Hier kunnen buurtbewoners overdag terecht en ook tussen 17.00 en 22.00 uur. Om (fysiek of telefonisch) vragen te stellen over een buurtgenoot of over jezelf. Hulp kan gaan over (een combinatie van) aandacht, ondersteuning, hulp of (ggz) zorg. En wordt gegeven door ervaren mensen uit de wijk en professionals die zien welke vorm van ondersteuning en/of zorg nodig is.

Achtergrond bij dit voorstel

Bewoners geven aan dat er veel mensen met een 'rugzak' in de wijk wonen, maar dat de ondersteuning, hulp en zorg niet passend is bij de (omvang van de) vraag. Een deel van de bewoners wil minder mensen met een rugzak in de wijk. Zij moeten beter verdeeld worden over de stad. En iedereen vraagt in ieder geval om het huidige aanbod voor deze mensen te verbeteren. Kwantitatief en kwalitatief. Zodat het bijdraagt aan kwaliteit van leven, functioneren en (ervaren) veiligheid. Samen met bewoners kan verder ontrafeld worden welke behoefte er, aanvullend op juiste hulp overdag, nodig is in de avonduren (tussen 17.00 en 22.00).

- Het is de vraag of er kwantitatief voldoende hulp is, gezien het aantal mensen in Moerwijk die hulp nodig hebben
- Het is ook de vraag of het bestaande aanbod kwalitatief past bij de vraag van deze mensen. Is er een breed pallet van signalering, preventie, ondersteuning, hulp, zorg en nazorg aanwezig?
- Het is de vraag of het aanbod beschikbaar is op momenten dat bewoners een specifiek onderdeel (of een combinatie hiervan) nodig hebben

In de beleving van bewoners en professionals is dit op dit moment niet zo. Het bestaande aanbod wordt ervaren als te weinig en net niet passend. Niet nieuw, maar voldoende, beter passend en gezamenlijk georganiseerd aanbod, draagt bij aan de benodigde omslag van nazorg naar voorzorg en meedoen.

Voorstel 1: De beoogde aanpak en benodigde randvoorwaarden

De beoogde aanpak

Drie huiskamers in Moerwijk gaan aan de slag met uitvoering van het voorstel. Dit zijn huiskamers de Luyk, HW10 en Bij Betje. De aankomende twee maanden wordt in elke huiskamer de verandering kort-cyclisch geprobeerd, geëvalueerd en bijgesteld. Bezoekers, ervaringsdeskundigen en professionals werken hieraan mee. Monitoring wordt ingericht om zicht te houden op het effect. De parameters worden vastgesteld door bewoners en professionals samen.

Voorwaarden | Anders organiseren

- Ervaringsdeskundigen worden gewaardeerd en begeleid om onderdeel te worden van het antwoord
- Professionals en hulpverleners kunnen 'indicatievrij' zorg en ondersteuning leveren op basis van de behoefte van bewoners in plaats van een opdracht uit de organisatie. Zij krijgen ruimte om met onconventionele middelen te doen wat nodig is
- Professionals en hulpverleners van (publieke) organisaties verplaatsen zich, niet de bewoner. Op plekken waar een bewoners komen en zich fijn voelen wordt hulp kennis, hulp en informatie geboden, niet via spreekkamers of loketten van organisaties
- Managers en bestuurders gaan sturen op basis van gezamenlijke netwerkdoelen en welk onderdeel van het antwoord bij de organisatie past
- Financiers committeren zich aan lange termijn investeringen in de wijk om duurzaam verandering te realiseren
- Bewoners, professionals, managers en bestuurders bouwen samen het netwerk verder uit, om huidige en toekomstige vragen samen te beantwoorden. Vanuit partnerschap

Voorwaarden | Anders meten

- Bewoners en professionals stellen gezamenlijk parameters op. In de rapportage van resultaten wordt een combinatie gemaakt van tellen en vertellen (zonder context geen bewijs) dit vormt tevens de basis voor het inzichtelijk maken van sociaal rendement

Voorwaarden | Anders financieren

- Financiers sturen en contracteren op uitkomstdoelen van bewoners en het netwerk. Hiervoor zetten zij andere prikkels, subsidievoorwaarden en contractafspraken in als sturingsinstrument. Zoals indicatievrije inzet van professionals
- De gemeente Den Haag kan uitdagende bestaande sturingsinstrumenten die beslissingsbevoegdheid bij bewoners neerleggen, zoals de *right to challenge* (uit de Wmo), toegankelijk maken door gebruik hiervan actief te faciliteren

Voorstel 2: 'Werk en nuttige invulling van de dag als beste medicijn'

Concreet voorstel uit de wijk

Creëer meer passende mogelijkheden om een nuttige invulling van de dag te hebben, waar buurtbewoners hun talent kunnen benutten en rolmodellen worden met uitstraling zonder stigma, in plaats van als patiënten of cliënten te worden gezien. Deze bijdrage aan de wijk wordt gezien, gewaardeerd en (financieel) beloond. Bouw hierbij voort op bestaande initiatieven (Moerwijk Coöperatie en Gewoon Sociaal) en vul aan met nieuwe kansen (ondernemers)

Achtergrond bij dit voorstel

- Er wordt niet holistisch gekeken naar wat een bewoner in brede context nodig heeft om zijn kwaliteit van leven en functioneren te verhogen. Elke organisatie kijkt naar een puzzelstuk. Zo is er veel aandacht voor 'reparatie en interventie' op het gebied van zorg, maar niet voor preventie, meedoen en ertoe doen.
- Er zijn diverse plekken waar (sociaal) ondernemers en bewoners samen vormgeven aan een nuttige invulling van de dag. Alleen sluit de aanpak niet altijd aan op de behoefte van een diverse doelgroep. En het wordt niet altijd gevonden.

Over domeinen heen samenwerken

Het 'werk als beste medicijn' principe wordt niet primair besproken of aangeboden aan mensen met een zorgvraag. Terwijl een nuttige invulling van de dag voor structuur en zingeving zorgt. Daarmee is het een belangrijke preventieve interventie om (zwaardere) zorg te voorkomen. Volgens professionals komt dit door gebrek aan verbinding tussen domeinen (werk, participatie, sociale zaken). Er is sprake van aanbod op een deelvraag, in plaats van een integraal antwoord op de hoofdvraag. Dit wordt gezien als een systemisch probleem.

Voorstel 2: De beoogde aanpak en benodigde randvoorwaarden

Beoogde aanpak

Een groep bewoners, professionals en ondernemers vormen het concept dat leidt tot en nuttige invulling van de dag, gecombineerd met zorg daar waar dat nodig is. De doelgroep bestaat uit bewoners die nog geen nuttige invulling van de dag hebben en ook (ggz) zorg of nazorg ontvangen. Bestaande plekken zoals 'Gewoon Sociaal' en de 'Moerwijk coöperatie' worden benut. Om een win-win te creëren, wordt anderzijds onderzocht of een bestaande (grote) opgave vanuit de stad handvatten biedt voor nuttige invulling van de dag. Sociale zaken, participatie, economische zaken, zorg en (sociaal) ondernemers worden bij het vervolg betrokken om samen een antwoord te formuleren.

Voorwaarden | Anders organiseren

- Bewoners krijgen en nemen medeverantwoordelijkheid voor de organisatie en inrichting. Hulp en ondersteuning is beschikbaar maar faciliterend
- De netwerkpartners uit Moerwijk maken bestaande voorzieningen doorlopend zichtbaar op een plek die door bewoners wordt gevonden (sociale kaart)
- De gemeente Den Haag ziet en waardeert de nuttige (vrijwillige) bijdrage aan de wijk met een (financiële) beloning, zonder dat dit ten koste gaat van hun bestaande inkomen en toeslagen. Dit verlaagt de drempel en maakt het aantrekkelijk om vanuit dagbesteding de stap te maken naar werk
- De gemeente en zorgverzekeraars onderzoeken of de effectieve en domein overstijgende IPS methode (van VGZ) eerder en voor een bredere doelgroep passend kan worden ingezet
- Systeempartijen gericht op mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, (sociaal) ondernemers en bewoners onderzoeken samen waar talent zit en wie dit talent zoekt. En hoe vraag en aanbod duurzaam bij elkaar kan komen

Voorwaarden | Anders meten

- Bewoners en professionals stellen gezamenlijk parameters op, op basis waarvan wordt gemeten of en hoe het merkbaar beter gaat met bewoners en de wijk. Parameters uit bestaande werkwijze (IPS, werk domein) kunnen inspiratie bieden. Volg met data nauwgezet waar de waarde ligt en voor wie. Dat is cruciale informatie voor de ontwikkeling van het toekomstige bekostigingsmodel over domeinen heen

Voorwaarden | Anders financieren

- Verantwoordelijke organisaties matchen bestaande ondersteunende financieringen en regelingen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ontwerp een Haagsche methode over (interne) domeinen heen
- De netwerkpartners uit Moerwijk creëren een 'sociaal kapitaal model'- rekenmethode om vanuit sociale zaken, zorg en welzijn, werkgevers en zorgverzekeraars na te kunnen gaan waar het sociale en financiële rendement zit op korte en lange termijn (investering versus opbrengst in kaart brengen over domeinen heen). Gebruik dit als middel om dichterbij elkaar te komen.
- Financiers herinvesteren de bespaarde zorgkosten of besparing op uitval vanuit werk terug in de wijk. Bewoners en wijknetwerken kunnen in stappen verantwoordelijk worden voor het bepalen van de investeringsopgave

STURINGSINSTRUMENTEN

BESTAANDE, UITDAGENDE EN NIEUWE

Gebruik sturingsinstrumenten waarbij bewoners de vraag formuleren en uitvoerende organisaties samen acteren

Slim gebruiken van bestaande sturingsmogelijkheden en instrumenten

- Aan elke opdracht, contract, subsidieverstrekking, investering etc. ligt een vraag ten grondslag. Zorg dat bewoners merkbaar input leveren op de vraag die uitgezet wordt in het veld aan uitvoerende partijen. En betrek ze bij de uitvoering en het meten van het effect. Voegt het aanbod daadwerkelijk waarde aan hun leven toe?
- De Bondgenoten zijn een bestaand en geschikt platform waarop voortgebouwd en uitgebreid kan worden. Organiseer het ophalen, bundelen, afwegen en terugkoppelen van de vraag en behoefte van bewoners met hen. En ga na onder welke randvoorwaarden en met welke professionals de uitvoering plaats zou moeten vinden. Op deze manier kunnen de Bondgenoten passende ‘opdrachten en randvoorwaarden’ vanuit de wijk formuleren als input voor financiers bij het opstellen van opdrachten, contracten, subsidievoorwaarden en investeringen.
- Ook de parameters voor het meten van merkbaar betere resultaten kunnen samen met Bondgenoten worden opgesteld. Bijkomend voordeel van deze manier van contracteren is dat bewoners en financiers een sterkere verbinden krijgen, elkaar kunnen helpen bij het meten van de voortgang, en bijsturen gezamenlijk georganiseerd kan worden.

Uitdagende sturingsmogelijkheden en instrumenten

- *Right to Challenge* (RtC) uit de Wmo biedt de kans om het samenspel tussen de overheid en burgers op een uitdagende wijze vorm te geven. Dit instrument biedt bewoners en buurtinitiatieven de mogelijkheid om zorg- en ondersteuningstaken over te nemen en betrokken te worden bij de uitvoering van Wmo-beleid. Door de inzet van dit instrument toegankelijker te maken, kan het bijdragen aan brede activatie en positionering van de wijk. En het kan bijdragen om samen slimmer doelen te behalen.
- Financieringsmethodieken die anders werken (voorzorg i.p.v. nazorg) op korte termijn (financieel) stimuleren en geld op lange termijn op basis van resultaten heralloceren. Het rendement van dergelijke methodieken kan opnieuw beschikbaar komen voor investeringen in de wijk. Bewoners worden als eerste stap betrokken en bij voorkeur (in stappen) verantwoordelijk voor de herinvestering in de wijk. Om snel en klein te beginnen kan met een beperkt bedrag worden gestart, waarbij alle betrokkenen investeren (sociale zaken, zorg en welzijn en mogelijk ook werkgevers en de zorgverzekeraar). Wij bevelen aan serieus te verkennen of en onder welke randvoorwaarde deze methode stimulerend kan werken.

Nieuwe sturingsmogelijkheden en instrumenten

Waar doelen beoogd worden die echt wettelijke beperkingen kennen, zou het een optie kunnen zijn om experimenteerruimte te vragen bij het Ministerie van VWS. Hiervoor kan nagegaan worden welke ruimte het conceptwetsvoorstel 'Domein overstijgende samenwerking' kan bieden. Zo zou verzocht kunnen worden om tijdens het wetstraject aangemerkt te worden als 'ingebedde innovatie’. Daarmee wordt ruimte gevraagd om nu al domein overstijgend samen te werken en te meten wat de effecten zijn. Dat zou Moerwijk kunnen helpen en ook het wetgevingstraject, omdat de praktijk in het hele traject verbonden blijft aan de beoogde wet en deze tijdens het wetgevingstraject kan mee evolueren. Een mogelijke win-win.

VERVOLGSTAPPEN

HOE VERDER?

Adviezen voor de volgende fase (1)

Advies 1: Stel samen concrete lange termijn doelen op. En ga direct aan de slag met de twee concrete voorbeelden. Leren door gewoon te doen!

Formuleer gezamenlijk lange termijn doelen die specifiek en meetbaar zijn, zodat de algemeenheid niet de valkuil wordt. Welke belofte willen bewoners, professionals en organisaties de aankomende 10 jaar samen aan gaan?

Zet tegelijkertijd de volgende stap, door concrete acties, taken en verantwoordelijkheden te beleggen voor de twee concrete voorbeelden waar bewoners en professionals de eerste aanzet voor hebben gedaan (laagdrempelige ggz en nuttige invulling van de dag).

Hier begint anders denken, doen, organiseren, meten en financieren. Maak helder onder welke randvoorwaarden uitvoering plaats kan vinden en wat dit vraagt van partijen. Organiseer dit vanuit partnerschap over eigen organisaties heen met de bewoner als startpunt.

Doorzoeken: op hoofdlijnen zijn de doelen door bewoners en professionals verwoord

- **Doorzien**: maak concreet welke gevolgen dit heeft voor het organiseren, meten en financieren. En welke eerste stap nodig is om dit daadwerkelijk in de praktijk te gaan doen
- **Doorzetten**: observeren van de effecten voor bewoners, de wijk, professionals en organisaties op korte en lange termijn en bij positief effect op meer plekken toepassen
- **Doorleven**: pas de nieuwe ervaring toe op het sociaal contract om continu van klein voorbeeld op te schalen naar nieuwe geldende werkwijze

Wat kan het netwerk zelf en waar is een grensverlegger nodig om grenzen te verkennen en beslechten? Laat de uitvoering van dit proces bij bewoners en professionals in de wijk, gefaciliteerd door bestuurders en begeleid door een onafhankelijke proces begeleider.

Adviezen voor de volgende fase (2)

Advies 2: Investeer in het nader opbouwen en uitbouwen van het informele en formele netwerk. En breng deze samen.

Dat kan via de weg van de inhoud. Er ligt en sterke wens om vindbaar en toegankelijk te maken van het geen er al gebeurt in de wijk. Dit proces van ‘matchmaking’ tussen mensen met een informele of formele rol kan ondersteund worden met een platform. Hierop kunnen zij elkaar vinden en leren kennen. Hoe groter de diversiteit van mensen die hierin samenwerkt, hoe groter het bereik en de impact kan worden. Gebruik hierbij de wensen uitgesproken in het Moerwijk Manifest en het Bondgenoten overleg als startpunt. En borg dat er wordt gesproken vanuit de brede afspiegeling uit de wijk.

Advies 3. Breng kwantitatief in beeld wat de behoefte van de wijk is en creëer daarmee een gezamenlijk vertrekpunt.

Er wordt gesteld dat er in vergelijking met andere delen van de stad onevenredig veel mensen met een 'rugzak’ in Moerwijk wonen. Is er ook evenredig veel ondersteuning in de wijk om hier een antwoord op te geven? Waar zit de (veronderstelde) mismatch tussen beschikbaar aanbod en behoefte?

Positief geformuleerd: wat heeft deze wijk kwantitatief en kwalitatief nodig om het potentieel te kunnen benutten? Gebruik daarbij niet alleen de (beschikbare) data, maar haal het ook kwalitatief op bij bewoners en professionals. Creëer vervolgens een gezamenlijk beeld als startpunt voor de lange termijn agenda.

Advies 4: Blijf de werkmethode Moerwijk ontwikkelen.

Leg vast vanuit welke principes wordt gewerkt, wanneer er voortgang wordt geboekt, waar het moeilijk wordt en waarom. Zo wordt een methode gecreëerd om vanuit de behoefte van bewoners een gezamenlijk antwoord te formuleren. Zodat andere onderwerpen die door bewoners genoemd zijn, zoals ontwikkeling, onderwijs en bestaanszekerheid, ook volgens deze werkmethode kunnen worden vormgegeven. Zo ontwikkelen we door naar een continue andere manier van werken in de wijk.

Advies 5: Meten, meten, meten.

Kwalitatief (op basis van verhalen) en kwantitatief (op basis van data). Doe dit op basis van parameters die zijn opgesteld in samenspraak met bewoners en professionals. Zodat op korte en lange termijn de voortgang en effect in beeld wordt gebracht. Van aannames en goede intenties, naar meetbaar resultaat. Dit maakt tijdig bijsturen mogelijk.

Advies 6: Wij zijn het systeem en kunnen het op elk moment zelf wijzigen.

Begin met een aanpak van hetgeen nu al binnen de invloed van bestaande partijen ligt. En bouw de plannen uit. Ga er niet te snel van uit dat we weten hoe het moet. Gebruik de kracht van vertragen en zorgvuldigheid, om na de eerste resultaten te kunnen versnellen.

BEWONERS, PROFESSIONALS EN BESTUURDERS HEBBEN DE INTENTIE OM SAMEN DOOR TE GAAN

BIJLAGE

Overzicht van betrokken gesprekspartners en deelnemers van de groepsdialogen in de werksessies

Ongeveer 20 bewoners onder wie:

- **Renate Kruger** (bewoner)
- **Ashana Pal** (bewoner)
- **Jolanda Caffa** (bewoner)
- **Rico Roosen** (bewoner)
- **Wendy Broeders** (bewoner)
- **Patricia** (bewoner)
- **Bettelies Westerbeek** (geloven in Moerwijk/Moerwijk coöperatie)

Professionals en bestuurders

- Harry Vrins (Meion)
- **Wilma van der Vlegel** (Seven Senses)
- Donne Bax (Made in Moerwijk)
- Kees Ritsema van Eck (gemeente Den Haag)
- Marjolein Oudshoorn (GGDH)
- Petra van Wezel (GGDH)
- Janine Vervoordeldonk (GGD Haaglanden)
- Alette Broekens (GGD Haaglanden)
- **Idelet Heij** (gemeente Den Haag - Doorbraaklab)
- **Bregje Mooren** (gemeente Den Haag - OCW)
- Willem-Jan Verhegen (gemeente Den Haag, JMO)
- Sandra Charlouis (gemeente Den Haag - OCW)
- Jaser Mohammed (gemeente Den Haag - Helpdesk Geldzaken)
- Himoud el Kaddari (gemeente Den Haag - Helpdesk Geldzaken)
- Maartje Vollebergh (gemeente Den Haag - JMO)
- **Saskia de Vin** (gemeente Den Haag - stadsdeel)
- **Amanda de Glanville** (Huisarts)
- **Ursula Dekwalie** (Indigo)
- Anita van Stralen (Indigo)
- **Marc Tijn** (Reakt/GGZ Wijkteam)
- Mark Boks (Fivoor)
- Corine Kluifhout (Parnassia)
- **Wilco Bakker** (Gewoon Sociaal)
- **Marc van Bergen** (Stichting Mooi welzijn)
- **Marcel Calier** (Zuid-West college MBO)
- Marissa Kok (Haags wonen)
- Aukje Eggenhuizen (VGZ)
- Kristie Venhorst (VGZ)
- **Ivo Knotnerus** (Menzis)
- Roos Lammeren (PHD LUMC)
- **Monique Fiselier** (Huisarts)
- Grace Membueni (Antes)
- Michel Van Duijn (Vestia)
- **Marcel Krijgsheld** (NZA)
- Najla van Veen (Zorg-en)
- **Korrie Louwes** (gemeente Den Haag - OCW)
- **Gerben Hagenaars** (gemeente Den Haag - JMO en WMO)
- **Kavita Parbhudayal** (Wethouder)
- **Jet Bussemaker** (GGDH)
- **Marion Suijker** (GGD Haaglanden)
- **Jacqueline van den Bos** (Kompassie)
- **Jurgen Verbeeck** (Parnassia)
- **Margo van Rheenen** (Xtra)
- **Tineke Pacque** (Xtra)
- Daan Rooijmans (CZ)
- Lennart Rog (Menzis)
- **Pim Timmers** (Haag wonen)
- **Marc Bruinzeels** (LUMC)
- **Marjolein Goos** (gemeente Den Haag - JMO)

Dikgedrukte namen zijn individueel geïnterviewd

NIEUWE MINDSET IS NODIG:

Laten we Moerwijk vieren!

“Van instrumentele benadering van bewoners, naar samen vormgeven hoe de kracht van bewoners kan worden benut”

Bewoners en professionals doen veel en werken hard om positief bij te dragen aan Moerwijk.
Maar het telt nog niet op. Daardoor is er veel onbenut potentieel van mensen en voor de wijk.

Hoe kunnen we de kracht versterken, wat er gebeurt verbinden en belemmeringen doorbreken?
Zodat bewoners het beste uit zichzelf en samen uit de wijk halen.
Zodat we het kunnen vieren?!